

СТАНОВИЩЕ

от професор доктор Владко Мичов Иванов

от катедра „Сигурност и граничен контрол“, факултет „Полиция“, Академия на МВР относно дисертационен труд на подполковник Златко Момчилов Иванов на тема „Опитът от участието на формированията от Българската армия в операции на НАТО в Афганистан“, представен за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“ в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Подполковник Златко Момчилов Иванов е докторант чрез самостоятелна подготовка в научна секция „Военна история и патриотично възпитание” на институт „Перспективни изследвания за отбраната” на Военна академия „Г. С. Раковски”. Представената дисертация е едно от малкото комплексни обобщения за участието на формированията от българската армия в операции на НАТО в Афганистан. Авторът има компетенции по темата, видно от биографичната справка. Освен опита в бойната подготовка, организацията на комуникационните и информационни системи в оперативните и тактическите формирования докторантът е с преподавателски опит – всичко това е предпоставка за успешен старт в науката. Намирам, че присъствието на реалния театър на бойните действия е решаващ – в последните години служителите от сектора за сигурност бяха увлечени в бюрократичното битие на реформите. Почти всички наши съседи преживяха реални конфликти и придобиха опит. Поради това темата е актуална, дисертационна и приложна.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Представените материали показват организационната кондиция на научния ръководител доц. д-р Максим Карев и старанието на докторанта. Разработката е обсъдена и приета на разширен съвет на научна секция ВИПВ в ИПИО на Военна академия „Георги Стойков Раковски“ с протокол № 2/18.01.2019 г. и е предложен за защита пред научно жури. Същата се състои от 197 страници с 85 литературни източници. Множеството таблици, фигури и графики (общо 37) показват умение да се синтезира, онагледява и представя кратко голям обем от материята. Материалите са на разположение на желаещите да се запознаят с тях. Процедурата отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение за получаване на образователна и научна степен “доктор” и Правилника за развитие на академичния състав във Военна Академия „Г.С.Раковски”.

Изложението е разгърнато в три части, които са детерминирани от увода и постигат три отделни резултата, които са синтезирани успешно в заключението.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси

Цялостно погледнато дисертационният труд комбинира успешно образователните и изследователските задачи. Откроявам поредица от научни и приложни приноси, които са чест за всеки офицер, представил България на бойното и научното поприще:

Задълбочено, достатъчно прецизно представяне на Афганистан като физико-географско, историческо, икономическо, културно и геополитическо поле на противоборство. Изводите са важни за всяка държава (вкл. България) в близост до разломни линии, начертани от центровете на световна мощ. Резултатът е ясен – разбираме за каква обща обстановка трябва да се готви всеки контингент отиващ на далечна мисия. Конфликтите на Балканите имат близки

характеристики и науката по-често трябва да го изтъква пред военно-политическия естаблишмънт на София и Брюксел.

Приложната част от горното е доказана чрез емперично изследване – видно е възнението, мотивацията и резултатите за всеки отделен военослужещ по повод организацията, подготовката и участието в мисията. Добре са представени асиметричните заплахи и отговорът чрез военно сътрудничество, повишаване на оперативната съвместимост и придобиване на ценен опит при използване на съвременни форми и тактически способности.

Считам, че авторът е обхванал в пълнота военно-политическата и организационна тематика, но е могъл да направи повече изводи за миграционните потоци от Афганистан към ЕС и България, които надхвърлят предмета на изследването, но са важни за миграционната политика и граничния контрол на ЕС.

Българското участие в операцията на ISAF в Афганистан е добре систематизирано, правно обосновано и прагматично представено. Докторантът умело се ориентира във външнополитическите приоритети на страната, общата политика на НАТО, договореностите с коалиционните партньори, спецификата на военните операции, оперативните способности и ресурсните възможности. Това несъмнено е документиран и обобщен опит, който може да бъде използван директно и остава за историята.

Учебно-педагогическата страна на дисертацията е безспорна – тя е буквар за бъдеща подготовка на контингенти. Историческият преглед на участието на въоръжените сили на Република България в операцията на ISAF в Афганистан (2002-2014) има отделна научна стойност.

Верифицирането на теоретичните, коалиционните, националните и правните постановки е осъществено с емперично изследване, което е дало интересни и поучителни резултати. Те са извор на добри практики за МО, и

структурите на Българската армия в бъдещи операции на НАТО. Зад всяка анкетна карта се крие емоционалната съдба на български войник и според мен това често се подценява за сметка на общите цели и задачи. Методиката на изследването е релевантна на поставените цели. Изследваните 45 военнослужещи (офицери и сержанти) дават реалната картина за резултатите и опите от участия в мисии, но броят при възможност е могъл да бъде по-голям.

На основание горното авторът обобщава бойния опит, подготовката, законодателството на Република България и организацията за участието на български военни контингенти в операции по поддържане на мира.

Общо погледнато имаме завършен теоретичен продукт с приложни практики. Тематиката на разработката обогатява сферата на националната сигурност и се разполага в полето на организацията и управлението.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Дисертационният труд е предшестван от четири публикации в авторитетни издания. Две от тях са в съавторство с научния ръководител, което повишава тяхната тежест. Те са свързани с отделни аспекти на основната тема и подкрепят позитивните оценки за докторанта.

5. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Обемът от източници е напълно достатъчен, разнообразен – общо 85. Много използвани автори дават визията за участието на СССР в конфликта в Афганистан. Предлагам на автора в бъдещи трудове да направи сравнителен анализ на подходите на НАТО, СССР и Британия. Като цяло приемам, че са комбинирани успешно трудове с политически постановки, правни стандарти, мнения на експерти, доклади, статистически данни, анализи, публикации в пресата – напълно достатъчно за една качествена разработка.

6. Оценка за автореферата

Представеният автореферат е в обем от 34 стр. Разработен е в съответствие с Правилника на ВА. Същият отразява общата схема, композицията и достиженията на дисертационния труд. Методологията, изследването и резултатите от него заемат съществено място.

7. Критични бележки

Докторатът на подп. Златко Иванов е с голяма научна и приложна стойност. Моите бележки и предложения са само продължение и разширение на анализа. Те са следните:

Първо, известно е, че в района на Бактрия съществува древна Българска държава. Предлагам на автора да проучи фактите и да обоснове участието на националните контингенти в този регион с родолюбива мотивация. Бюрократичното отношение към армейските операции на територията на малки държави е погубило велики империи – в Афганистан са затъвали Британия и СССР. Финансовите измерения и стандартните оперативни процедури не са достатъчна предпоставка за успех. Според мен живият подход ще направи българския народ емоционално съпричастен и солидарен с делото на нашите бойци далеч от сегашната, но близо до древната Родина.

Второ, докторантът в 2.5.5. прави извода: „Въпреки положените усилия от многонационалните сили и международната общност, Афганистан продължава да има характеристиките на „провалена държава”, като централното правителство в Кабул така и не успява да наложи контрол върху всички региони на страната и в този смисъл представлява **сериозен нерешен проблем** за цялата международната система.“ Трябва да последва отговор защо се получава така, че въпреки мисиите, фактите не са позитивни и Афганистан си остава източник на разрушителен потенциал за Европа.

8. Оценка на дисертационния труд

Всичко около дисертационния труд (включително дискуссионните проблеми) сочи, че той отговаря на изискванията и носи приноси за националната и европейската наука по тема, която вълнува българите, европейците и целия Изток. Тя е изпитание за евро-атлантическата връзка. Категорично застъпвам, че имаме достолепно и значимо изследване за българския опит от участие в мисията на Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан – ISAF за периода 2002 – 2014 г. и опита от участие в мисията „Решителна подкрепа” след 2014 г. до днес. Същото е оригинално авторово произведение, отговарящо на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение за получаване на образователна и научна степен “доктор”.

Горното ми дава пълно основание ясно и еднозначно да дам позитивна оценка на представения дисертационен труд на тема „Опитът от участието на формированията от Българската армия в операции на НАТО в Афганистан”. Предлагам на членовете на научното жури да присъдят на автора подполковник Златко Момчилов Иванов образователната и научна степен „ДОКТОР” в професионално направление „Национална сигурност” по докторантска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство”.

20.02.2019 г.

София

ИЗГОТВИЛ РЕЦЕНЗИЯТА:

(проф. д-р Владко Иванов)